არჩილ ყარაულაშვილი[1]

სწავლა-სწავლების თანამედროვე მეთოდების გამოყენება დისტანციური სწავლებისას (საქართველოსა და ევროკავშირს შორის პოლიტიკური და სამართლებრივი ურთიერთობების ზოგადი და პრაქტიკული ასპექტების შესახებ სალექციო კურსების მაგალითზე)

აბსტრაქტი

კოვიდის პანდემიით გამოწვეულმა პრობლემებმა, არსებულმა უსაფრთხოების რისკებმა, რესურსის და დროის დაზოგვის საჭიროებამ და სხვა გარემოებებმა წინ წამოწია დისტანციური სწავლების შემდგომი განვითარების საჭიროება. **წინამდებარე სტატიის მიზანია, დისტანციური სწავლების პირობებში, თანამედროვე სწავლა-სწავლების მეთოდების გამოყენების შესაძლებლობების განხილვა.** აღნიშნული წარმოდგენილია საქართველოსა და ევროკავშირს შორის პოლიტიკური და სამართლებრივი ურთიერთობების ზოგადი და პრაქტიკული ასპექტების შესახებ სალექციო კურსების მაგალითის მეშვეობით.

დისტანციურად ჯგუფური სწავლების მეთოდის გამოყენება ნაჩვენებია ევროკავშირსა და საქართველოს შორის უვიზო მიმოსვლასა და მოქალაქეების გადაადგილებასთან დაკავშირებით პრეზენტაციაზე მუშაობის მაგალითზე. როლური სწავლების თემა განხილულია საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების საბჭოს მუშაობის მოდელირების მეშვეობით, ხოლო ქეისის სწავლების მეთოდის გამოყენება წარმოდგენილია საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ერთ-ერთი სექტორული რეფორმის მაგალითზე. პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების მეთოდის გამოყენების შესაძლებლობები ნაჩვენებია ანტიდასავლურ პროპაგანდის წინააღმდეგ სტრატეგიული კომუნიკაციის თემის განხილვის ჭრილში.

განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებულია დისტანციური სწავლების დროს პრობლემების გადაჭრის შესაძლებლობებზე. ყველა თემასთან დაკავშირებით ყურადღება ეთმობა კრიტიკული აზროვნების განვითარებისა და კრეატიული იდეების გენერირების ხელშეწყობას. აღნიშნულის ერთ-ერთ მიდგომად განიხილება სტუდენტების ინტერესის გაღვივება და სასწავლო პროცესში აქტიური მონაწილეობის უზრუნველყოფა. ასევე, განხილულია შეფასების სირთულეები და მათი მოგვარების პრაქტიკული გამოცდილება.

სტატიის ძირითადი მიგნებებია: დისტანციური სწავლებისას თანამედროვე მეთოდების გამოყენება უფრო მეტ სირთულესთან არის დაკავშირებული, ვიდრე იგივე დისტანციური სწავლებისას ტრადიციული მეთოდების გამოყენება; ელექტრონული ტექნოლოგიების განვითარება და კრეატიული მიდგომა შესაძლებლობას გვაძლევს გადავლახოთ დისტანციურ სწავლებასთან დაკავშირებული თითქმის ყველა პრობლემა; ევროინტეგრაციის საკითხებზე საქმიანობასთან დაკავშირებული პრაქტიკული გამოცდილება გამოსადეგია სწავლა-სწავლების ახალი მეთოდების გამოყენებისას, რადგან ხელს უწყობს მასთან დაკავშირებული კომუნიკაციის სწორად დაგეგმვასა და მართვას.

საკვანძო სიტყვები: დისტანციური სწავლება, ჯგუფური სწავლება, როლური თამაში, ქეისის სწავლება, პრობლემაზე დაფუძვნებული სწავლება.

შესავალი

[1] ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ევროპული კვლევების ინსტიტუტის მოწვეული ლექტორი, მობ: +37253800188, ელექტრონული ფოსტა: akaraulashvili@mfa.gov.ge; akar_8@hotmail.com;

ჩვენ ძალზედ სწრაფად ცვალებად და ამავე დროს ეკონომიკის, ტექნოლოგიების, სოციალური ურთიერთობების და შესაბამისად სწავლა-სწავლების მეთოდების დაჩქარებული განვითარების ეპოქაში ვცხოვრობთ. ერთის მხრის კოვიდის გლობალურმა პანდემიამ, ხოლო მეორეს მხრივ, ომმა უკრაინაში მნიშვნელოვნად შეცვალა ქვეყნების, სახელმწიფო ინსტიტუტების, ბიზნესის და რა თქმა უნდა საგანმანათლებლო ინსტიტუტების დღის წესრიგი. ახალ რეალობებთან ადაპტაცია ამ გზაზე არსებული გამოწვევებისა და სირთულეების გააზრებისა და განხილვის საჭიროებას ბადებს.

ზემოთხსენებულმა პროცესებმა თავისი ზეგავლენა იქონია საქართველოზეც. უკრაინაში ომმა და უკრაინელი ხალხის გმირულმა წინააღმდეგობამ რუსული აგრესიის წინააღმდეგ უკრაინელი ხალხის მხარდაჭერის ძლიერი რეაქცია წარმოშვა დასავლეთის ქვეყნებში. მხარდაჭერის ერთ-ერთი მიმართულება ევროკავშირში დაჩქარებული ინტეგრაციაა. უკრაინასთან ერთად ევროკავშირთან ასოცირების შესახებ ხელშეკრულების მქონე სხვა ქვეყნებსაც, კერძოდ მოლდოვასა და საქართველოსაც, რომლებიც ასევე რუსეთის აგრესიას განიცდიან გაუჩნდათ შესაძლებლობა უფრო მეტი მხარდაჭერა მიიღონ ევროინტეგრაციის გზაზე. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ჩვენს ქვეყანას მოკლე დროში ევროკავშირის და ევროკავშირი-საქართველოს თანამშრომლობის თემატიკაზე მომუშავე უფრო მეტი პროფესიონალი დასჭირდება. შესაბამისად, აქტუალურია ამ მიმართულებით სწავლა-სწავლების მეთოდოლოგიის შემდგომი დახვეწა და განვითარება.

სწავლა-სწავლების მეთოდების განვითარებაზე მნიშვნელოვანი ზეგავლენა იქონია კოვიდის პანდემიამ. მოსწავლეების და ლექტორ-მასწავლებლების მობილურობის შეზღუდვისა და იზოლაციის საჭიროებამ პრაქტიკულად ყველა ქვეყანაში ჩაშალა ჩვეულებრივი სწავლების პროცესი და სასწავლებლები დისტანციურ სწავლებაზე გადაიყვანა. პანდემია ბოლომდე არ არის დამარცხებული და არსებობს შემდგომი ესკალაციის რისკები. რაც, დისტანციური სწავლების მეთოდების განვითარების საჭიროებაზე მიუთითებს. ამავე დროს არსებობს სხვა გარემოებებიც, რომლებიც დისტანციური სწავლების განვითარების მიზანშეწონილობას უსვამს ხაზს. ესენია, მაგალითად, უსაფრთხოების გამოწვევები (უკრაინაში ომის ჩათვლით); გადატვირთული დიდი ქალაქები სადაც სასწავლო დაწესებულებებია განლაგებული თავისი მძიმე ეკოლოგიური მდგომარეობით და გადატვირთული ტრანსპორტით; სხვა ქალაქებსა და ქვეყნებში მცხოვრები პროფესორ-მასწავლებლების მოწვევის საშუალება; ნაკლები ფინანსური დანახარჯები და ა.შ.. შესაბამისად დისტანციური სწავლება მრავალი გამოწვევის გადაჭრის შესაძლებლობას იძლევა და დიდი მნიშვნელობა აქვს სწავლა-სწავლების თანამედროვე პროგრესული მეთოდების ადაპტირებას მისი ლიმიტებთან.

აღნიშნულ საკითხებზე წარმოდგენილ სტატიაში ვიმსჯელებთ ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო პროგრამის „საქართველოსა და ევროკავშირს შორის პოლიტიკური და სამართლებრივი ურთიერთობების ზოგადი ჩარჩოს“ შესახებ კურსისა და ევროპისმცოდნეობის სამაგისტრო პროგრამის „საქართველოსა და ევროკავშირს შორის თანამშრომლობის პრაქტიკული ასპექტების შესახებ კურსის“ საფუძველზე.

საქართველოსა და ევროკავშირს შორის პოლიტიკური და სამართლებრივი ურთიერთობების ზოგადი ჩარჩოს შესახებ კურსის მიზნები და შედეგები სრულად შეესაბამება ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო პროგრამის მიზნებსა და შედეგებს. უზრუნველყოფილი იქნება სტუდენტთა ცოდნის გაღრმავება: საქართველო- ევროკავშირის ურთიერთობების ისტორიასა და დღევანდელ მდგომარეობაზე ურთიერთობების დინამიკისა და ძირითადი ეტაპებისა იდენტიფიცირების დახმარებით; საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ურთიერთობების პოლიტიკური და ეკონომიკური მამოძრავებელ ძალებზე და სარგებელზე; ურთიერთობების ხელშემწყობი ინსტიტუციონალური და საკანონმდებლო საფუძვლებზე; საქართველოს ევროკავშირთან დაახლოების წინააღმდეგ მოქმედ გამოწვევებსა და საფრთხეებზე; ასევე, ევროკავშირის აღმოსავლეთის პარტნიორობის ინიციატივაზე, რომლის ნაწილიც არის საქართველო. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა საერთო ევროპულ ღირებულებებს, ასევე ჰიბრიდული საფრთხეებსა და საქართველოს ევროკავშირში ინტეგრაციის საკითხებზე საზოგადოებასთან სტრატეგიული კომუნიკაციის თემატიკას. კურსი ფოკუსირებული იქნება მიღებული ინფორმაციის პირველადი ანალიზის უნარებისა და კრიტიკული აზროვნების განვითარებაზე. კურსის დამთავრების შემდეგ სტუდენტმა უნდა შეძლოს სწავლის პროცესში დაგეგმილი ამოცანების მიღწევადობის დამოუკიდებლად შეფასება და მოცემულ თემატიკაზე ცოდნის შემდგომი გაღრმავება ხელმისაწვდომი სასწავლო მასალების გამოყენებით. საქართველოს ევროკავშირში ინტეგრაცია გამოყენებული იქნება, მაგალითად, ზოგადად ევროინტეგრაციის თეორიების პრინციპებისა და გამოწვევების კრიტიკული ანალიზისათვის, რასაც ასევე ითვალისწინებს ხსენებული პროგრამა. რა თქმა

უნდა, ხსენებული კურსი მნიშვნელოვნად დაეხმარება სტუდენტებს საბაკალავრო პროგრამით გათვალისწინებული საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობების მნიშვნელოვანი ასპექტების, ნორმატიული, პოლიტიკური თუ სხვა დოკუმენტების მოძიებაში, შესწავლაში და გაანალიზებაში.

საქართველოსა და ევროკავშირს შორის თანამშრომლობის პრაქტიკული ასპექტების შესახებ კურსის მიზნები და შედეგები ასევე სრულად შეესაბამება ევროპისმცოდნეობის სამაგისტრო პროგრამის მიზნებსა და შედეგებს, რომლებიც მაღალკვალიფიციური ექსპერტების მომზადებას ითვალისწინებს. კურსი უზრუნველყოფს საქართველო-ევროკავშირის შორის თანამშრომლობის ეკონომიკური, სამართლებრივი და ინსტიტუციონალური საკითხების შესახებ უფრო სიღრმისეული ცოდნას. ყურადღება გამახვილდება პრაქტიკულ სარგებელსა და ცოდნის გამოყენებაზე, მათ შორის მოქალაქეთა გადაადგილების შესაძლებლობებისა და ევროკავშირის დახმარების პროგრამების შესახებ. შედეგად სტუდენტი დამოუკიდებლად უნდა შეძლოს საქართველოს ევროინტეგრაციის გამოწვევებისა და სარგებლის სიღრმისეული ანალიზი თანამედროვე პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური ასპექტების ასევე მეცნიერული აზრებსა და პოზიციების გათვალისწინებით. კრიტიკულმა ანალიზმა შესაძლებლობა უნდა მისცეს განასხვაოს ევროინტეგრაციაზე ობიექტურ ინფორმაცია და ანტიდასავლური პროპაგანდა. სტუდენტს უნდა განუვითარდება ცოდნის შემდგომი გაღრმავებისა და გამოყენების უნარები. მიღებული ცოდნითა და უნარ-ჩვევებით სტუდენტები შეძლებენ პროგრამით გათვალისწინებული ევროკავშირის სამართლის, ეკონომიკის, პოლიტიკის, ისტორიის სფეროში მაღალი აკადემიური სტანდარტების კვლევითი და პრაქტიკული ხასიათის პროექტების შემუშავებასა და განხორციელებას. მათ შეეძლებათ ევროკავშირში მიმდინარე აქტუალური პროცესების, ნორმატიული, პოლიტიკური, ეკონომიკური და სხვა დოკუმენტების შესწავლა-შემუშავება, გაანალიზება, განმარტება და ყოველდღიურ პრაქტიკულ საქმიანობაში დანერგვა.

ამ მიზნებისა და შედეგების მიღწევა თავისთავად მოითხოვს სწავლა-სწავლების თანამედროვე მიდგომების ეფექტიან გამოყენებას. დისტანციური კომუნიკაციის საშუალებების გამოყენებით სწავლების თითოეული მეთოდის განხილვისთვის გამოვიყენოთ კონკრეტული მაგალითები, რომელზეც ავტორს გარკვეული პრაქტიკული გამოცდილება უკვე დაუგროვდა. დისტანციურად ჯგუფური სწავლების მეთოდის გამოყენება ნაჩვენებია ევროპისმცოდნეობის სამაგისტრო პროგრამის საქართველოსა და ევროკავშირს შორის თანამშრომლობის პრაქტიკული ასპექტების შესახებ კურსის ფარგლებში ევროკავშირსა და საქართველოს შორის უვიზო მიმოსვლასა და მოქალაქეების გადაადგილებასთან დაკავშირებით პრეზენტაციაზე მუშაობის მაგალითზე. ასევე ხსენებული კურსის ფარგლებში განხილულია როლური სწავლების თემა, რაც საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების საბჭოს მუშაობის სიმულირების მეშვეობით განხორციელდება. შემთხვევებით სწავლების მეთოდის ელემენტების გამოყენება წარმოდგენილია ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო პროგრამის საქართველოსა და ევროკავშირს შორის პოლიტიკური და სამართლებრივი ურთიერთობების ზოგადი ჩარჩოს შესახებ კურსის ფარგლებში საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ერთ-ერთი სექტორული რეფორმის მაგალითზე. ამავე კურსის ფარგლებში ნაჩვენებია პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების მეთოდის გამოყენების შესაძლებლობები ანტიდასავლურ პროპაგანდის წინააღმდეგ სტრატეგიული კომუნიკაციის თემის ჭრილში.

ჯგუფური და თანამშრომლობითი სწავლების ელემენტების გამოყენება

განვიხილოთ საქართველოსა და ევროკავშირს შორის თანამშრომლობის პრაქტიკული ასპექტების შესახებ კურსის ფარგლებში ევროკავშირსა და საქართველოს შორის უვიზო მიმოსვლასა და მოქალაქეების გადაადგილებასთან დაკავშირებით პრეზენტაციაზე მუშაობისას დისტანციური სწავლების მეშვეობით ჯგუფური და თანამშრომლობითი ელემენტების გამოყენების შესაძლებლობები. აღნიშნული სწავლების დროს სტუდენტები იღებენ დავალებას პრეზენტაციების ერთობლივად გაკეთების შესახებ, რომელშიც უნდა გადმოსცენ ინფორმაცია საქართველოსა და ევროკავშირს შორის უვიზო მიმოსვლის წინაპირობებისა და მოთხოვნების, განხორციელების მიმდინარეობის, სარგებელისა და სირთულეების შესახებ ასევე მოქალაქეთა გადაადგილებასთან და დასაქმებასთან დაკავშირებული საკითხების აქტუალური მდგომარეობა და პრობლემატიკა, შეიმუშაონ მათი გადაჭრის რეკომენდაციები, ახსნან ევროკავშირსა და საქართველოს შორის პარტნიორობა მობილურობის ფარგლებში მიმდინარე თანამშრომლობის საჭიროება და ე.წ. ცირკულარული მიგრაციის დადებითი და უარყოფითი

მხარეები. ყველა სტუდენტის ეფექტიანად მონაწილეობის უზრუნველყოფის მიზნით კურსი იყოფა 4-5 კაციან ჯგუფებად და ყველას ეძლევათ განსხვავებული, მაგრამ ძირითად თემასთან დაკავშირებული პრეზენტაციების გაკეთების დავალება. მნიშვნელოვანია, დავალებასთან დაკავშირებული მიზნების მკაფიოდ განმარტება და ყველა მონაწილის მაქსიმალურად ჩართულობის მიზნით მომზადების პროცესის დროის გარკვეულ მონაკვეთებში მონაწილეობა. ამ მხრივ სასარგებლოა ჯერ თვითონ სტუდენტებს ეთხოვოთ პრეზენტაციის მომზადებაში თითოეული სტუდენტის როლის განსაზღვრა, ხოლო შემდგომ ეტაპზე, შესაბამისი არგუმენტირებული მსჯელობის შედეგად მოხდეს ამ როლების ოპტიმიზაცია დატვირთვის თანაბრად გადანაწილებისა და უნარებზე მორგების მიზნით.

ზოგადად, სასწავლო პროცესში ჯგუფური და თანამშრომლობითი ელემენტების გამოყენება იძლევა კრეატიული განხილვის, გააზრების, დისკუსიაში მონაწილეობის, საქმიანობის ერთმანეთში გადანაწილების, კოორდინაციის, კომუნიკაციის და სოციალური ურთიერთობების უნარების განვითარების შესაძლებლობას. თუმცა დისტანციური ჯგუფური სწავლებისას იკვეთება გარკვეული სირთულეები. განვიხილოთ რამდენიმე მათგანი.

ერთერთი სირთულეა რამდენიმე ჯგუფის ერთ ელექტრონულ პლატფორმაზე სინქრონულად მაგრამ ამავე დროს განცალკევებით მუშაობის საჭიროება. დისტანციური სწავლება არ იძლევა ერთ ადამიანზე მეტის ერთდროულად საუბრის საშუალებას. ამიტომ, ვფიქრობ, მიზანშეწონილია სტუდენტების თითოეული მცირე ჯგუფისათვის თავისი ცალკე სადისკუსიო შეხვედრის ფორმატით უზრუნველყოფა. ამავე დროს მნიშვნელოვანია ლექტორმაც მიიღოს მონაწილეობა პრეზენტაციის შემუშავების გარკვეულ ნაწილში მაინც. აღნიშნული საშუალებას მოგვცემს განვმარტოთ ჯგუფური მუშაობის განაწილების დეტალები, ავუხსნათ ამ კონკრეტულ თემაზე პრეზენტაციის უნარების განვითარების/წარმოჩენის შესაძლებლობები და დავაკვირდეთ სტუდენტის აქტიურობასა და ჩართულობას მისი შემდგომი შეფასების მიზნით. ამასთან ერთად, მიმაჩნია, რომ არ არის აუცილებელი და პირიქით არასწორია ლექტორის მიერ პრეზენტაციის შემუშავების მთლიანი პროცესის განმავლობაში მონაწილეობა. ამიტომ ლექტორს შეუძლია რიგ-რიგობით ჩაერთოს თითოეულ მინი-ჯგუფს და ასე უზრუნველყოს მათი საქმიანობის სწორად წარმართვა.

კიდევ ერთი სირთულეა, მცოდნე მაგრამ კომუნიკაციის თვალსაზრისით ნაკლებად აქტიური სტუდენტების დისტანციური ფორმატის გამო კიდევ უფრო პასიურობა. დისტანციური ფორმატი, ხომ, გარკვეულწილად, ზღუდავს ინტერაქციის ემოციურ კომპონენტს და შესაბამისად არ უბიძგებს ჩართულობისა და აქტიურობისაკენ. აღნიშნულის შესახებ საუბარია ჰანგ შუს და ჰიაოკინ გუს სტატიაში ონლაინ და ჩვეულებრივი სწავლების შედარების შესახებ, კერძოდ ნათქვამია რომ: „ონლაინ სწავლების ოფიციალური გარემოსთან შედარებით საკლასო სწავლების გარემოში დისკუსიები უფრო ღიაა და ღრმა ანალიზით ხასიათდება“ (2018, გვ.17). ამიტომ პრეზენტაციის შემთხვევაში აუცილებელია დავრწმუნდეთ, რომ თითოეულ სტუდენტს აქვს თავისი როლი. სასურველია, ეს როლი მაქსიმალურად შეესაბამებოდეს მისი უნარების წარმოჩენას. მნიშვნელოვანია, სტუდენტების კრეატიულობის წახალისებაც.

შეიძლება, ასევე, სირთულე გამომდინარეობდეს ნაკლებად მცოდნე და ნაკლებად აქტიური სტუდენტის მცდელობიდან თავი გაიტანოს სხვისი ნამუშევრის ხარჯზე. მათ ამ მიზნით შეიძლება მოიშველიონ დისტანციურ სწავლებასთან დაკავშირებული ტექნიკური პრობლემები. ერთი მხრივ, ამ მდგომარეობის გამოსწორება შესაძლებელია შეფასების სისტემის მეშვეობით. მაგალითად, სტუდენტებმა წინასწარ უნდა იცოდნენ რომ ფასდება არა მხოლოდ საბოლოვო პროდუქტი - პრეზენტაცია, არამედ მათი მონაწილეობაც და მცირე ჯგუფის სხვა და სხვა წევრებს განსხვავებული შეფასება შეიძლება ჰქონდეთ, ამასთან, ტექნიკური პრობლემის აღმოფხვრის პასუხისმგებლობაც ინდივიდუალურია. თუმცა, პრობლემის ამდაგვარი გადაწყვეტის შემთხვევაში გართულდება თანამშრომლობითი სწავლების ელემენტების გამოყენება. ამიტომ ვფიქრობ ზემოთხსენებული პრობლემის აღმოჩენის შემთხვევაში ლექტორმა უფრო მეტი დრო უნდა დაუთმოს შესაბამისი მინი-ჯგუფის საქმიანობის კოორდინაციას, რათა უზრუნველყოს პოზიტიური ურთიერთდამოკიდებულება და ინდივიდუალური და ჯგუფური პასუხისმგებლობის დაბალანსება. შეფასებისას კი, პრიორიტეტი ერთობლივი მიზნის მიღწევას მიენიჭება. ტექნიკური პრობლემის გადაწყვეტაშიც შესაძლოა, მთელი ჯგუფის ერთობლივი ძალისხმევის და ურთიერთდახმარების მოშველიება.

აღსანიშნავია, რომ ზოგიერთი პრობლემა, რომელიც ჩვეულებრივი ჯგუფური და თანამშრომლობითი სწავლების ელემენტების გამოყენებისას იჩენს თავს ნაკლებად აქტუალურია დისტანციური სწავლებისას. ასე მაგალითად, დროის არამიზნობრივი ხარჯვა და სხვა, არადაკავშირებული თემების განხილვა უშუალო პიროვნული ურთიერთობების პირობებში ნაკლებად იჩენს თავს დისტანციური სწავლებისას, რომლის დროსაც ემოციური და ვიზუალური კონტაქტი შეზღუდულია.

შეჯამებისას შეიძლება ითქვას, რომ ჯგუფური და თანამშრომლობითი სწავლების ელემენტების გამოყენება შესაძლებელია დისტანციური სწავლების პირობებშიც. თუმცა, დისტანციური სწავლებისას არსებული შეზღუდვების გამო ჯგუფური და თანამშრომლობითი ელემენტების გამოყენება შეიძლება არ იყოს ისეთივე ეფექტური როგორც კონტაქტური სწავლებისას. ამავე დროს, დისტანციური სწავლებისას წარმოქმნილი პრობლემების გადაჭრა შესაძლებელია და ამაში თვითონ სტუდენტებსაც შეუძლიათ თავისი წვლილის შეტანა. არსებობს ისეთი საკითხებიც რომელთათვის ჯგუფური და თანამშრომლობითი სწავლების ელემენტების გამოყენებისას დისტანციური სწავლება პრობლემის გადაჭრას აადვილებს.

როლური სწავლების მეთოდი

საინტერესოა, დისტანციურად როლური სწავლების მეთოდი გამოყენების საკითხების განხილვა საქართველოსა და ევროკავშირს შორის თანამშრომლობის პრაქტიკული ასპექტების შესახებ კურსის ფარგლებში. ამ შემთხვევაში როლური სწავლების მეთოდი გამოიყენება საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების საბჭოს მუშაობის სიმულირების მეშვეობით. კურსი იყოფა ორ ჯგუფად: ერთს ეკისრება ევროკავშირის წარმომადგენლების როლის შესრულება, ხოლო მეორეს საქართველოს ხელისუფლების წარმომადგენლების. თითოეულ მხარეს განემარტება მათი მოვალეობები, ამოცანები და მიზნები როგორც ჯგუფის ასევე ინდივიდის დონეზე. ყოველი სტუდენტი ერთი რომელიმე მაღალი თანამდებობის პირის როლს ასრულებს. დამატებით სტუდენტებს განემარტება ასოცირების საბჭოს ფუნქციონალური დატვირთვა, ასევე მისი მიმდინარეობის სავარაუდო დღის წესრიგი და პროტოკოლური საკითხები. ამ დროს მნიშვნელოვანია სტუდენტებმა თვითონ იმსჯელონ და გადაინაწილონ შესაბამისი როლები, ასევე განახორციელონ თავისი ჩართულობის მოსამზადებელი სამუშაოები. აღნიშნული ფორმატი იძლევა კარგ შესაძლებლობას გავამყაროთ კავშირი ცოდნასა და გამოცდილებას შორის, ამასთან აქცენტი გავაკეთოთ კრეატიულობასა და აზროვნების განვითარებაზე. შედეგად, გვაქვს კეთებით სწავლის მეთოდის ელემენტების ფართო გამოყენების შესაძლებლობაც.

ზოგადად აღწერილი სახის სიმულირება სტუდენტების აქტიური მონაწილეობის, შესასწავლი საკითხების მნიშვნელობის ხაზგასმის, პრობლემატურ საკითხებზე ყურადღების გამახვილების და ა.შ., პერკინსის სწავლების პრინციპების გამოყენების შესაძლებლობას იძლევა. ამავე დროს წარმოდგენილ მაგალითში ვაწყდებით გარკვეულ პრობლემურ საკითხებს. მაგალითად:

დისტანციურად სიმულირების სასწავლო პროცესისას რთულია იმ ემოციური შემადგენლის შენარჩუნება, რომლის გენერირებაც ჩვეულებრივი სასწავლო პროცესის დროს ხდება. ამ სირთულის სრულიად ამოფხვრა ვფიქრობ შეუძლებელია. ემოციური ფონის გარკვეულწილად ამაღლებას შეიძლება შეუწყოს ხელი სიმულირების დროს ყველა მონაწილისათვის მნიშვნელოვანი და საჭირბოროტო საკითხების განხილვამ, ასევე ტექნიკური შესაძლებლობების შესაბამისად გარკვეული ვიზუალური მაიდენტიფიცირებლების მოშველიება, მაგალითად მცირე ზომის დროშები და ა.შ.

ორ დიდი ჯგუფად დაყოფის დროს დიდია ალბათობა, რომ ყველა სტუდენტი ვერ იქნება თანაბრად აქტიური. ამ პრობლემის მოგვარება შესაძლებელია ლექტორის სწორი კოორდინაციის შემთხვევაში. ამ მიზნით, სასურველია, სიმულირების მოსამზადებელ ეტაპზე სტუდენტებთან ერთად განხილვას დაექვემდებაროს თითოეული მათგანის როლი და ჩართულობის რეგლამენტი, უზრუნველყოფილი იქნას მათი უნარების მინიჭებულ როლზე მორგება. ასევე მიზანშეწონილია სტუდენტების ყურადღება განსახილველ აქტუალურ და საჭირბოროტო საკითხებზე გამახვილდეს, რაც დისკუსიის ინსპირირების საშუალებას იძლევა და კრიტიკული აზროვნების განვითარებას შეუწყობს ხელს. ამ კუთხით დისტანციური სიმულირების სარგებლიანობის თაობაზე აღნიშნულია ლოველეისის et al. სტატიაში კრიტიკული აზროვნების განვითარებაში ინტერნეტ სიმულაციების შესაძლებლობების შეფასების შესახებ, კერძოდ მათი მოსაზრებით: „ ჩვენ ... აღმოვაჩინეთ, რომ ინტერნეტის გამოყენებით სიმულაციების მოწყობა წარმოადგენს ხელსაყრელ დამატებით პედაგოგიურ საშუალებას კრიტიკული აზროვნების უნარჩვევების განვითარებისათვის“ (2016, გვ 100). კომუნიკაციების უნარების განვითარებისთვის და დამატებითი ცოდნის გამოსავლენად ასევე შეიძლება ურთიერთშეფასების ელემენტის გამოყენება.

შეჯამების სახით შეიძლება ითქვას, რომ როლური სწავლება იძლევა გამოცდილებისა და ცოდნის დაკავშირების, კრიტიკული აზროვნების განვითარების, კეთებით სწავლების და პერკინსის სწავლების ელემენტების გამოყენების კარგ შესაძლებლობებს. თუმცა, დისტანციური საშუალებებით სიმულირების განხორციელებას თან ახლავს გარკვეული პრობლემებიც, მაგალითად ემოციური ფონის

შექმნასა და აქტიურობასთან დაკავშირებული. მათი სრულად აღმოფხვრა პრაქტიკულად შეუძლებელია თუმცა, სწავლების პროცესში გარკვეული მიდგომები უზრუნველყოფს პრობლემატური თემების შემცირებას.

შემთხვევებით სწავლების მეთოდი

ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო პროგრამის საქართველოსა და ევროკავშირს შორის პოლიტიკური და სამართლებრივი ურთიერთობების ზოგადი ჩარჩოს შესახებ კურსის ფარგლებში, საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული რეფორმის მაგალითზე, შესაძლებელია, დისტანციურად შემთხვევებით სწავლების მეთოდის გამოყენებას. რეფორმად შერჩეულია ავტოტრანსპორტის ტექნიკური დათვალიერების სტანდარტების ევროკავშირის ნორმებთან დაახლოების საჭიროება. აღნიშნული ქვეყნის ხელისუფლებისათვის წარმოშობს გარკვეულ დილემას, რომლის მიხედვით აღნიშნული სტანდარტები მნიშვნელოვანია ევროინტეგრაციისთვის, გარემოს სისუფთავისა და მოქალაქეთა ჯანმრთელობის უზრუნველყოფისათვის ასევე საავტომობილო ტრანსპორტით გადაადგილების უსაფრთხოებისათვის. მეორეს მხრივ, მოსახლეობის შემოსავლების დაბალი დონის გათვალისწინებით შესაბამისი რეფორმა მნიშვნელოვნად ტვირთად დააწვება ძველი წარმოების ავტოტრანსპორტის მფლობელებს. კურსის დროს სტუდენტების წინაშე ისმება ზემოთხსენებული პრობლემა და გამოსავლის მოძებნის მიზნით ეძლევათ თავისი მოსაზრებების გამოთქმისა და დისკუსიის წარმოების საშუალება. მათი პასუხები დარდება რეალურ სიტუაციაში მოძებნილ გამოსავალთან. განიხილება ამ საკითხზე საქართველოს მთავრობასა და ევროკომისიას შორის წარმოებული თანამშრომლობა.

როგორც ცნობილია შემთხვევებით სწავლების მეთოდი ხელს უწყობს კრიტიკული ანალიზისა და აზროვნების უნარის განვითარებას. მოცემული შემთხვევა შეიცავს პრობლემასაც და მისი შესწავლისას ასევე შესაძლებელია პრობლემის დასმის სწავლების მეთოდის გამოყენებაც. ამრიგად სტუდენტებს ეძლევათ პრობლემაზე მსჯელობისა და გამოსავლის მოძიებისას კრეატიული იდეების გამომუშავების უნარების განვითარების შესაძლებლობაც. ამასთან, რობერტ ინის კლასიფიკაციით პრობლემას შეგვიძლია განმარტებითი ვუწოდოთ, რადგან არსებობს მკაფიო მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი პრობლემას, მის მიზეზებსა და გადაჭრის შესაძლებლობებს შორის. ეს მაგალითი იმითაც არის კარგი, რომ პასუხი შეირჩევა ღირებულებითი პარამეტრების გათვალისწინებით. ამგვარად, ეს შემთხვევა ხელს უწყობს სტუდენტებში ღირებულებების ჩამოყალიბებასაც. მაგალითი, რომელსაც რეალურ სიტუაციას ასახავს და პრაქტიკული ხასიათი აქვს, ასევე იძლევა კარგ შესაძლებლობას თეორიული ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების დემონსტრირებისა და გააზრებისათვის. ხოლო მსჯელობის დროს, რა თქმა უნდა, ხდება სოციუმთან ურთიერთობებისა და კომუნიკაციის უნარების განვითარება.

უნდა აღინიშნოს რომ შემთხვევებით სწავლების განხორციელება პრაქტიკულად ისეთივე წარმატებით შეიძლება მოხდეს დისტანციური სწავლების პირობებში, როგორც კონტაქტური სწავლებშის დროს. თანამედროვე ტექნიკური საშუალებები ლექციაზე მასალის ახსნისათვის იძლევა ფართო საშუალებებს, მათ შორის პრეზენტაციისა თუ ვიდეოფილმის ჩვენების, რათა უზრუნველყოფილი იქნას ინფორმაციის სათანადო ფორმით და ეფექტიანად მიწოდება. ამჯერად, ხსენებული კურსის დროს გამოყენებულია პრეზენტაცია შემხვევასთან დაკავშირებული ძირითადი მონაცემების, წინაპირობების, მიზნების, ჩართული ინსტიტუტებისა და შესაძლო შედეგების განსამარტავად.

დისტანციური სწავლებისას გარკვეული სირთულეები შეიძლება წარმოიქმნას მხოლოდ შემთხვევის განხილვის ნაწილში, როდესაც დისკუსიის ვიზუალური და ემოციური ფაქტორები უშუალო კონტაქტის არარსებობის გამო შეზღუდულია. ამ შემთხვევაში უფრო რთულია სტუდენტების გონების ე.წ. შემოქმედებითი დაპყრობა. რთულდება ასევე ზოგიერთი, ჩვეულებრივ პირობებში მარტივი პროცედურა, მაგალითად ამა თუ იმ მოსაზრების მხარდამჭერთა აღნუსხვა თუ ყველა მონაწილეს ვიდეო გამოსახულება არ არის ჩართული და ტექნიკური მიზეზებით ვერ ხერხდება. არა მარტო გამოკითხვისას, არამედ მთლიანად განხილვის ნაწილში მნიშვნელოვანია ყველა სტუდენტს ჩართული ჰქონდეს ვიდეო თვალი და მიწერილი ჰქონდეს თავისი სახელი. აღნიშნული მარტივი ტექნიკური საკითხების მოუგვარებლობამ შესაძლოა შემთხვევებით შესწავლის მეთოდის გამოყენების ეფექტიანობა და დადებითი შედეგები საგრძნობლად შეამციროს.

ზოგადად, ხსენებული მცირე პრობლემების გადაწყვეტა შესაძლებელია ლექტორის მიერ სწავლების პროცესის სწორი მოდერაციით, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს თითოეული სტუდენტის ჩართუ-

ლობა დისკუსიებში, თემის ღირებულებით მხარეებზე ყურადღების გამახვილება, დისკუსიებში ანალიტიკური მიდგომების წახალისება, საკითხში გარკვევის მაღალი მოტივაცია. კეისის მეთოდი იძლევა საშუალებას სწავლება გახდეს უფრო სახალისო და ამ მეთოდის დისტანციურად გამოყენება არ უნდა გახდეს ამ უპირატესობის დაკარგვის მიზეზი. ლექტორის სწორი მოდერაციით აღნიშნულის მიღწევა სავსებით შესაძლებლად მიმაჩნია. სწორი მოდერაციის ქვეშ იგულისხმება როგორც თემატური მითითებები და სოციალური ურთიერთ-თანამშრომლობის წარმართვა, ასევე, ტექნიკური მოთხოვნების დაყენება და მათი მკაცრი დაცვა. ზოგიერთ მკვლევარი შემთხვევებით სწავლებისას დისტანციური ონლაინ საშუალებების გამოყენების გარკვეულ/მცირე უპირატესობებზეც კი მიუთითებს, მაგალითად ჩენი et al. თავის ნაშრომში ონლაინ ასინქრონულ გარემოში შემთხვევებით სწავლების ეფექტურობის შესახებ (2006, გვ.84) მიაჩნიათ, რომ შემთხვევებით ჩვეულებრივ საკლასო სწავლებისგან განსხვავებით, ონლაინ საშუალებებით სარგებლობისას სტუდენტები იყენებენ წერით კომუნიკაციის საშუალებასაც და იძულებულნი არიან თავისი აზრები უკეთ დაალაგონ და ლაკონურად მიიწერონ რაც მათთვის დამატებითი სარგებლის მომტანია.

ამრიგად, საქართველოსა და ევროკავშირს შორის პოლიტიკური და სამართლებრივი ურთიერთობების ზოგადი ჩარჩოს შესახებ კურსის ფარგლებში საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული რეფორმის მაგალითზე, შემთხვევებით სწავლების მეთოდის გამოყენება დისტანციურად ისეთივე წარმატებით შეიძლება, როგორც კონტაქტური სწავლებისას. შემთხვევის განმარტების ნაწილში დისტანციურ სწავლებასთან დაკავშირებული პრობლემები მოსალოდნელი არ არის. გარკვეული სირთულეები, რომლებიც შეიძლება წარმოიშვას შემთხვევის განხილვის ნაწილში და უკავშირდება ვიზუალურ და ემოციურ შეზღუდვებს ადვილად მოგვარებადია ლექტორის მხრიდან სწორი მოდერაციის პირობებში.

პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლება

ზემოთ ხსენებულ შემთხვევებით სწავლების მეთოდში უკვე გამოყენებული იყო პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების ელემენტები, თუმცა, ამ შემთხვევაში, მიზანი არა თვითონ დასმული პრობლემური საკითხის შესწავლა, არამედ მასთან და ზოგადად რეფორმებთან დაკავშირებული ინსტიტუციონალური და ეკონომიკური შემადგენლის განხილვა და გააზრება წარმოადგენდა. ამიტომ მისი კლასიფიკაცია უფრო შემთხვევებით შესწავლის მეთოდად შეიძლება მოვახდინოთ. აღნიშნულისგან განსხვავებით, ამჟამად მინდა განვიხილო პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების მეთოდი, რომელიც ამ შემთხვევაში თვითონ პრობლემური საკითხის შინაარსის შესწავლაზეა ორიენტირებული.

შესაბამისად, ამჟამად განვიხილავთ ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო პროგრამის საქართველოსა და ევროკავშირს შორის პოლიტიკური და სამართლებრივი ურთიერთობების ზოგადი ჩარჩოს შესახებ კურსის ფარგლებში პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების მეთოდის გამოყენებას ანტიდასავლურ პროპაგანდის წინააღმდეგ სტრატეგიული კომუნიკაციის თემის ჭრილში. ჩვენი ინტერესი ამასთან არის ამ მეთოდის დისტანციური სწავლების ჭრილში გამოყენება.

ამ მეთოდის გამოყენების მიზნით, წარმოდგენილი იქნება ანტიდასავლური და ევროკავშირის წინააღმდეგ პროპაგანდის კონკრეტული მესიჯები და სტუდენტებს ეთხოვებათ ამ მესიჯების საწინააღმდეგო და გამაბათილებელი არგუმენტების წამოყენება. უკეთესია თუ ეს მესიჯები სტუდენტებს წინასწარ გადაეცემათ, რათა მათ შეძლონ თავისი პოზიციის ჩამოსაყალიბებლად დამატებითი მასალების მოძიება/დამუშავება. თითოეული პროპაგანდისტული მესიჯის საწინააღმდეგო არგუმენტაციის განხილვას/ბრეინსტორმინგს ცალკე დრო დაეთმობა. სტუდენტები არ იყოფიან ჯგუფებად და მიმდინარეობს საერთო დისკუსია. მნიშვნელოვანია, ყველა სტუდენტს მიეცეს თავისი აზრის გამოთქმის საშუალება. შესაძლებელია სხვისი მოსაზრებების შეფასებაც და კონტრარგუმენტების გამოთქმა. ასევე შესაძლებელია კენჭისყრის ჩატარება რომელ არგუმენტებს მიიჩნევს აუდიტორია უფრო მყარად. ამასთან ხშირად ერთადერთი და სწორი პასუხები წარმოდგენილ განსასჯელ თემაზე არ არსებობს და მნიშვნელოვანია მოხერხდეს წარმოთქმული მოსაზრებების გარკვეული შეჯერება და დასკვნების გაკეთება. შემდგომში სტუდენტებს განემარტებათ რას ნიშნავს ჰიბრიდული საფრთხეები და როგორ ხდება ანტიდასავლური პროპაგანდის წარმოება, რა არის მისი ხერხები და მიზნები, როგორია მათზე რეაგირების პრაქტიკა და რა მიდგომა აქვს ამ მხრივ არჩეული საქართველოს.

მინდა განსაკუთრებით გაუსვა ხაზი პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების დროს ღირებულებითი კომპონენტის გამოყოფის საშუალებას. ხშირად პროპაგანდის ელემენტები აგებულია ე.წ. ევრო-

პული ღირებულებების, მაგალითად დემოკრატიის, კანონის უზენაესობის, თანასწორობის, ადამიანის უფლებების დაცვის, გამოხატვის თავისუფლების და ა.შ. წინააღმდეგ. ანუ იმ ღირებულებების წინააღმდეგ, რაც აკავშირებს ერთმანეთს ევროპულ საზოგადოებასა და ევროკავშირის წევრ ქვეყნებს. შესაბამისად, პროპაგანდის წინააღმდეგ გამოთქმული არგუმენტების ჩამოყალიბებისას სტუდენტს უწევს ამ ღირებულებების სარგებელის ღრმად გააზრება და გათავისება. სწავლების დროს აქცენტი სწორედ ამდაგვარი, ღირებულებებთან დაკავშირებული პროპაგანდის თემებზე გაკეთდება. გამოსაყოფია კიდევ მცდარ ან დამახინჯებულ ინფორმაციაზე აგებული პროპაგანდისტული მითები, რაზეც ასევე მნიშნელოვანია პასუხის გაცემა. ამ შემთხვევაში სტუდენტებს აქვთ საშუალება მოიძიონ და გაეცნონ მართებულ და ობიექტურ ინფორმაციას. ამ მეთოდით მიღებულ ცოდნასა და გამოცდილებას აქვს დიდი პრაქტიკული დანიშნულებაც, რადგან სტუდენტები თავის ცხოვრებაში ანტიდასავლური პროპაგანდის მაგალითებს ძალზედ ხშირად აწყდებიან. ამრიგად, მათ არა მარტო თვითონ ექნებათ უნარი გამოარჩიონ და გამოიცნონ აღნიშნული პროპაგანდა, არამედ არგუმენტირებულად დაიცვან ობიექტური მოსაზრებები და სხვასაც დაეხმარონ მართებული სოციალური თუ პოლიტიკური პოზიციის ჩამოყალიბებაში.

როგორც ჩემს პრაქტიკულ გამოცდილებაზე, ასევე ამ თემაზე არსებულ კვლევებზე დაყრდნობით შეიძლება ითქვას, რომ პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების დროს იზრდება სტუდენტთა მოტივაცია და ინტერესი განხილული საკითხის მიმართ, რაც ხელს უწყობს მის ღრმა და ყოველმხრივ შესწავლას. გარდა აღნიშნულისა, სტუდენტებს უვითარდებათ ჯგუფური მუშაობის, კრიტიკული აზროვნების, კომუნიკაციის, არგუმენტირებული მსჯელობისა და პრობლემების გადაწყვეტის უნარები.

ანტიდასავლურ პროპაგანდის წინააღმდეგ სტრატეგიული კომუნიკაციის თემის ჭრილში პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების მეთოდის გამოყენებას დისტანციური სწავლებისას ჩვეულებრივთან შედარებით პრინციპული განსხვავებები არ გააჩნია. ტექნიკური მხარე აძლევს ლექტორს საშუალებას პრაქტიკულად სრულფასოვნად წარმართოს სწავლების პროცესი, უზრუნველყოს სტუდენტების ჩართულობა, განახორციელოს თემის შინაარსისა და დროის კონტროლი, ასევე მოახდინოს სტუდენტთა შეფასება. ზოგიერთი ტექნიკური საშუალება, მაგალითად წერილობითი კითხვების გამოგზავნის საშუალება იძლევა შესაძლებლობას უფრო ეფექტიანად იქნეს გამოყენებული ლექციის დრო. თუმცა დისკუსიისა და მოტივაციის მხარდასაჭერად მიზანშეწონილია ზეპირსიტყვიერი დისკუსიის წარმართვა.

იმის გათვალისწინებით, რომ პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლება ლექტორსა და სტუდენტს ასევე თვითონ სტუდენტებს შორის ფართო ინტერაქციას მოითხოვს მისი დისტანციურად წარმართვა, რა თქმა უნდა, გარკვეულ შეზღუდვებთან არის დაკავშირებული. პირველ რიგში ეს ეხება განსახილველ საკითხთან დაკავშირებული ემოციური მდგენელის წინ წამოწევის შეზღუდულ შესაძლებლობას, ასევე სტუდენტების მხრიდან გუნდურობის შეგრძნების ჩამოყალიბებას და კომუნიკაციის არალინგვისტური შესაძლებლობების გამოყენებას. გარკვეულწილად რთულდება ასევე ყველა სტუდენტის მხრიდან მაღალი ინტერესისა და აქტიურობის უზრუნველყოფის ამოცანა.

პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების შემთხვევაშიც, ასევე როგორც იყო შემთხვევებით სწავლებისას, აღნიშნული სირთულეების გადალახვის მხრივ დიდი მნიშვნელობა აქვს ლექტორის მხრიდან სწავლების პროცესის სწორ წარმართვასა და მოდერირებას. მნიშვნელოვანია, ყველა სტუდენტმა დასაწყისშივე სწორად გაიაზროს სწავლების მიდგომები და პრინციპები ასევე დასახული თემატური ამოცანა, ასევე, მას უშუალოდ ლექციამდე ჰქონდეს განსახილველი საკითხის შესახებ ინფორმაცია და იმუშაოს დამატებითა ინფორმაციის მოძიებასა და დამუშავებაზე. ლექტორმა, მოდერაციის დროს ასევე უნდა წაახალისოს დისკუსია, შეეცადოს სტუდენტების ინტერესის გაზრდა საკითხის ღირებულებითი და პრაქტიკული ასპექტების ხაზგასმით და უზრუნველყოს მათი მაქსიმალურად ჩართულობა განხილვებსა და დებატებში. ამ შემთხვევაშიც აუცილებელია ისეთი მარტივი ტექნიკური მხარის სრულად მოწესრიგება, როგორც, მაგალითად, ყველა მონაწილის მიერ ჩართული ვიდეო თვალი და გამოსახულების ქვეშ სახელის დაწერაა.

შეჯამების სახით, შესაძლებელია ითქვას, რომ ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო პროგრამის საქართველოსა და ევროკავშირს შორის პოლიტიკური და სამართლებრივი ურთიერთობების ზოგადი ჩარჩოს შესახებ კურსის ფარგლებში, პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების მეთოდის დისტანციურად გამოყენება ანტიდასავლურ პროპაგანდის წინააღმდეგ სტრატეგიული კომუნიკაციის თემის ჭრილში წარმატებით არის შესაძლებელი და დაკავშირებულია მხოლოდ მინიმალურ სირთულეებთან. ასეთებად ძირითადად განიხილება მაღალი ემოციური ფონისა და დისკუსიებში აქტიური მონა-

წილეობის საჭიროება. ამასთან, ამ სირთულეების მნიშვნელოვანწილად გადალახვა შესაძლებელია სწავლების სწორი დაგეგმვისა და აქტიური მოდერაციის პირობებში. მაკლინდენი et al. ბირმინგემის უნივერსიტეტიდან თავის სტატიაში „მონაწილეობა ონლაინ პრობლემაზე დაფუძნებულ სწავლებაში: დაკვირვება მასწავლებელთა დიპლომისშემდგომ სწავლის პროცესზე ღია და დისტანციური სწავლების მეშვეობით“ აღნიშნავს, რომ: „...სასწავლო ტექნოლოგიების შესაბამისი დიზაინისა და გამოყენების მეშვეობით პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლება შეიძლება იყოს ადაპტირებული ღია და დისტანციური სწავლების გზით სტუდენტების პროფესიული განვითარებისათვის“ (2006, გვ. 348).

შეფასების სირთულე

ზოგადად შეფასება საკმაოდ რთული პროცესია და მრავალ გამოწვევასთან არის დაკავშირებული. საკუთარი პრაქტიკული გამოცდილებიდან გამომდინარე შესაძლებელია აღინიშნოს, რომ დისტანციური სწავლების პირობებში ობიექტური და სამართლიანი შეფასება კიდევ უფრო რთულდება. ეს სირთულეები განსაკუთრებით იჩენს თავს წერილობითი გამოცდის პირობებში ცოდნის შემაჯამებელი, განმსაზღვრელი შეფასებისას, როდესაც საკმაოდ რთულია სტუდენტის მიერ ცოდნის კეთილსინდისიერად წარმოცენის სრულად გაკონტროლება. კონკრეტულად საუბარი ეხება წერილობით გამოცდას, რომლის დროსაც სტუდენტებს ეძლევათ დავალება წერილობით უპასუხონ განვლილ მასალასთან დაკავშირებით დასმულ კითხვებს. სტუდენტებს ამ დროს მოეთხოვებათ ვიდეო თვალის ჩართული დატოვება და ინტერნეტ წყაროების გამოყენებისაგან თავის შეკავება. სამწუხაროდ, პრაქტიკაში არის დისტანციური გამოცდის შეზღუდვების ბოროტად გამოყენების შემთხვევები. სტუდენტის მხრიდან შეიძლება ადგილი ჰქონდეს პლაგიატს ინტერნეტით მოძიებული შესაბამისი ინფორმაციის გამოყენებით. ამასთან ხშირად ხდება მასალის რომელიმე სხვა ენაზე მოძიება, შემდგომ ავტომატური ონ-ლაინ სათარგმნი პროგრამებით გადათარგმნა და ნათარგმნი ტექსტის კოპირება. აღნიშნული მნიშვნელოვნად ართულებს ნაშრომების შემოწმების დროს საძიებო სისტემების გამოყენებით პლაგიატის დადგენას.

ზემოაღნიშნულ კონკრეტულ შემთხვევაში პრობლემის კონტროლის გამკაცრების გზით გადაწყვეტა პრაქტიკულად შეუძლებელია. აქ, ვფიქრობ, საჭიროა ცოდნის შემოწმების ფორმატის შეცვლა და ისეთი შეკითხვების დასმა, რომლებზე პასუხის გაცემა არა უბრალოდ ინფორმაციის წარმოდგენას მოითხოვს, არამედ კრიტიკული აზროვნების გამოვლენასა და საკითხისადმი შემოქმედებით მიდგომას. აღნიშნულს ხაზს უსვამენ ესპინოზა და ნაიერა თავის სტატიაში „როგორ გამოვასწოროთ სწავლების მეთოდები, რომლებიც ხელს უწყობს პლაგიატს: რეკომენდაციები მასწავლებლებისა და სტუდენტებისაგან ესპანური ენის დისტანციური სწავლების უნივერსიტეტიდან“, სადაც მოცემულია რეკომენდაცია: „მოვითხოვოთ შემოქმედებითი ინდივიდუალური სამუშაო, რომლის პლაგიატი შეუძლებელია, რადგან მისი შექმნა მხოლოდ მოსწავლის გონებით შეიძლება“ (2014, გვ 1076). ხსენებულთან ერთად, დიდი მნიშვნელობა აქვს სტუდენტისათვის სწორი შეფასების მნიშვნელობის ახსნასაც. სასურველია სტუდენტმა გაითავისოს, რომ მისსავე ინტერესშია ობიექტური ინფორმაციის მიღება სწავლაში საკუთარი წარმატებებისა და სირთულეების შესახებ. შეფასებას ხომ მრავალი მიზანი აქვს, რომელთა შორისაა შემდგომი სწავლის პროცესის სწორად დაგეგმვა და დამატებითი ცოდნის მიღების წახალისება. სწორედ აღნიშნული მიზნების განმარტება შეიძლება იქნას მოშველიებული სწავლის ამ სტატიაში მოყვანილი სწავლების მეთოდების გამოყენების შემთხვევაშიც.

ზემოხსენებულის შესაბამისად:

- სწავლისპროცესშიევროკავშირსადასაქართველოსშორისუვიზომიმოსვლასადამოქალაქეების გადაადგილების შესახებ პრეზენტაციაზე მუშაობისას ჯგუფური და თანამშრომლობითი ელემენტების გამოყენების დროს შეფასებისას შეიძლება გათვალისწინებული იქნას სტუდენტთა ურთიერთშეფასება, ცოდნისა და პრაქტიკის დაკავშირების უნარის შეფასება, საერთო საქმეში აქტიური მონაწილეობა.
- საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების საბჭოს მუშაობის სიმულირების მეშვეობით როლური სწავლების მეთოდის გამოყენების დროს შეფასების გაკეთებისას გამოჩენილ ცოდნასთან ერთად, შესაძლებელია, ყურადღება გამახვილდეს როლის სწორად გააზრებაზე, გახსნილობასა და თანამშრომლობისადმი მზაობაზე, აქტიურობაზე. ასევე მიზანშეწონილია სტუდენტებს ეთხოვოთ ურთიერთშეფასება.

- საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული რეფორმის მაგალითზე დისტანციურად შემთხვევებით სწავლების მეთოდის გამოყენების დროს შეფასებისას მნიშვნელოვანია გათვალისწინებული იქნას სტუდენტის აქტიურობა, კომუნიკაციის უნარი, ანალიტიკური შესაძლებლობები და თეორიული ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების უნარი. ანალოგიური შეიძლება ითქვას, შეფასების შესახებ ანტიდასავლურ პროპაგანდის წინააღმდეგ სტრატეგიული კომუნიკაციის თემის ჭრილში, პრობლემაზე დაფუძნებული დისტანციური სწავლების მეთოდის გამოყენების შემთხვევაშიც.

ყველა ზემოთხსენებული მეთოდით დისტანციური სწავლებისას შესაძლებელია და სასურველიცაა განმსაზღვრელთან ერთად განმავითარებელი შეფასებების გამოყენება კომენტარების სახით. აღნიშნულით კიდევ უფრო წახალისდება სტუდენტთა ინტერესი, დამოუკიდებლობა და თვითდაჯერებულობა, ამასთან გაიზრდება სწავლების ხარისხი. მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის ხელმძღვანელი ბერიკა შუკაკიძე აღნიშნავს რომ: „დისტანციური სწავლების ფორმატმა, კიდევ უფრო გააქტიურა განმავითარებელი შეფასების მოდელზე გადასვლისა და ნიშნების გაუქმების საკითხი.“ (2020, ქალბატონი ეთერ ღვინერიას პრეზენტაციაში შეფასების შესახებ, სლაიდი 20) ვეთანხმები ამ მოსაზრების პირველ ნაწილს, რომ დისტანციურ სწავლებას განმავითარებელი შეფასება უკეთ ერგება, თუმცა, მიმაჩნია, რომ ნიშნების, ან, ჩვენს კონკრეტულ შემთხვევაში, ქულების მინიჭების პრაქტიკის შენარჩუნებაც მნიშვნელოვანია შეფასებასთან დაკავშირებული დადებითი შედეგების მაქსიმალიზაციის მიზნით.

ზოგადად უნდა ითქვას, რომ დისტანციური სწავლებისას კიდევ უფრო აქტუალურია ამ სტატიაში მოყვანილი სწავლებისა და შეფასების მეთოდების გამოყენება, რადგან ტრადიციული ლექცია-წერილობითი გამოცდის სქემასთან შედარებით, ეს მეთოდები ზრდის შეფასების ობიექტურობასა და სიზუსტეს, ახალისებს ინდივიდუალიზმსა და განათლების მიღების სურვილს/ინტერესს.

დასკვნები

წინამდებარე სტატიაში გაანალიზებულია სწავლა-სწავლების რამდენიმე თანამედროვე მეთოდის გამოყენება დისტანციური სწავლების პირობებში. კერძოდ განხილულია დისტანციურად ჯგუფური სწავლების, როლური სწავლების, შემთხვევებით სწავლებისა და პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების მეთოდების გამოყენება.

სტატიაში შედარებულია ამ მეთოდების გამოყენება კონტაქტური სწავლებისა და დისტანციურ სწავლების დროს. განსაკუთრებული ყურადღება დათმობილია დისტანციური სწავლებისას მოსალოდნელი სირთულეებისათვის და შემოთავაზებულია რეკომენდაციები ასეთი სირთულეების გადალახვის შესაძლო გზების შესახებ.

სტატიაში მოყვანილი ანალიზი კონკრეტულ სამეცნიერო ნაშრომებთან ერთად ეყრდნობა საკუთარ პრაქტიკულ გამოცდილებას, რომელიც დამიგროვდა როგორც საქართველოსა და ევროკავშირს შორის თანამშრომლობის თემის სწავლების, ასევე ამ თემებზე 15 წლის განმავლობაში საჯარო სექტორში სხვა და სხვა თანამდებობაზე უშუალოდ მუშაობის შედეგად. სწავლების ზემოთხსენებული მეთოდების პრაქტიკულ საქმიანობასთან მჭიდრო კავშირიდან გამომდინარე შეიძლება ითქვას, რომ ევროინტეგრაციის საკითხებზე საქმიანობასთან დაკავშირებული პრაქტიკული გამოცდილება მნიშვნელოვანწილად გვეხმარება სწავლების ახალი მეთოდების სათანადოდ გამოყენებაში. აღნიშნულის ერთ-ერთი მიზეზი ასევე ისიც არის, რომ პრაქტიკული გამოცდილება ხელს უწყობს ამ სწავლების მეთოდებთან დაკავშირებული კომუნიკაციის სწორად დაგეგმვასა და მართვას.

როგორც დაკვირვებიდან და ანალიზიდან ჩანს შემთხვევებით სწავლების მეთოდის, რომელიც წარმოდგენილია საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული რეფორმის მაგალითზე და პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების მეთოდის, რომელიც წარმოდგენილია ანტიდასავლურ პროპაგანდის წინააღმდეგ სტრატეგიული კომუნიკაციის მაგალითზე გამოყენება პრაქტიკულად ისეთივე წარმატებით შეიძლება დისტანციურად სწავლებისას, როგორც კონტაქტური სწავლების დროს. ამ მეთოდების დისტანციურად გამოყენება დაკავშირებულია მხოლოდ მინიმალურ სირთულეებთან. ეს გარკვეული სირთულეები, რომლებიც შეიძლება წარმოიშვას შემთხვევებით სწავლებისა და პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების დროს უკავშირდება ძირითადად ვიზუალურ და ემოციურ შეზღუდვებს. ამასთან, ამ სირთულეების მნიშვნელოვანწი-

ლად გადალახვა შესაძლებელია სწავლების პროცესის სწორი დაგეგმვისა და ლექტორის მხრიდან წამახალისებელი და აქტიური მოდერაციის პირობებში.

როლური სწავლების გამოყენება და საქართველო-ევროკავშირის თანამშრომლობის გარკვეული ინსტიტუციონალური სტრუქტურების საქმიანობის მოდელირების დისტანციურად განხორციელება ასევე საკმაოდ ეფექტიანადაა შესაძლებელია, თუმცა ამ შემთხვევაშიც ადგილი აქვს ისეთ გამოწვევებს, როგორიცაა სტუდენტების მაღალი აქტიურობის უზრუნველყოფა და მოდელირებისათვის სასურველი ემოციური ფონის შექმნა. ამ სირთულეების სრულად აღმოფხვრა ნაკლებად შესაძლებელია, თუმცა გარკვეული მიდგომები უზრუნველყოფს მათ შემცირებას.

დისტანციურად სწავლებისას სტატიაში განხილულ მეთოდებს შორის ყველაზე მეტ სირთულესთან არის დაკავშირებული ჯგუფური და თანამშრომლობითი სწავლების ელემენტების გამოყენება, რომელსაც ადგილი აქვს პრეზენტაციაზე სტუდენტების მცირე ჯგუფებად მუშაობისას. შესაბამისად, დისტანციური სწავლებისას ამ მეთოდის გამოყენება შეიძლება არ იყოს ისეთივე ეფექტური, როგორც კონტაქტური სწავლებისას. ამასთან ერთად, მნიშვნელოვანი ძალისხმევის შედეგად წარმოქმნილი პრობლემების გადაჭრა სავსებით შესაძლებელია და ამისათვის საჭიროა სტუდენტების სწორად ინსტრუქტირება, მათი პასუხისმგებლობის განსაზღვრა და მეტი აქტიურობის უზრუნველყოფა. საინტერესოა, რომ ჯგუფური და თანამშრომლობითი სწავლების ელემენტების გამოყენებისას არსებობს ისეთი საკითხებიც, როგორიცაა, მაგალითად დროის არამიზნობრივად გამოყენების შემცირება, რომლისთვისაც დისტანციური სწავლება პრობლემის გადაჭრას აადვილებს.

ყოველივე ზემოთ ნახსენებიდან გამომდინარე შეიძლება ითქვას, რომ დისტანციური სწავლებისას თანამედროვე მეთოდების გამოყენება უფრო მეტ სირთულესთან არის დაკავშირებული, ვიდრე იგივე დისტანციური სწავლებისას ტრადიციული მეთოდების გამოყენება. ამავე დროს, ელექტრონული ტექნოლოგიების განვითარება და კრეატიული მიდგომა შესაძლებლობას გვაძლევს გადავლახოთ დისტანციურ სწავლებასთან დაკავშირებული თითქმის ყველა პრობლემა.

ამასთან ერთად, შეიძლება ითქვას, რომ დისტანციური სწავლების დროს რთულდება სტუდენტთა შეფასება. განსაკუთრებით ბევრ სირთულეებთან არის დაკავშირებული წერილობითი გამოცდის პირობებში ცოდნის შემაჯამებელი, განმსაზღვრელი შეფასება. შესაბამისად, წინამდებარე სტატიაში მოყვანილი სწავლების მეთოდების გამოყენება ხელს უწყობს შეფასების ობიექტურობის ზრდას. ხოლო განმსაზღვრელთან ერთად კომენტარების სახით განმავითარებელი შეფასებების გამოყენება ავითარებს კომუნიკაციის უნარებს, ახალისებს ინდივიდუალიზმსა და განათლებისადმი ინტერესს.

ბიბლიოგრაფია

Bloom, B. S.; Engelhart, M. D.; Furst, E. J.; Hill, W. H.; Krathwohl, D. R. *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals.* (1956) New York: David McKay Company.

Charlie C. Chen, Rong-An Shang, Albert Harris *The Efficacy of Case Method Teaching in an Online Asynchronous Learning Environment,* International Journal of Distance Education Technologies, Volume 4, Issue 2 (2006), Idea Group Inc, pp.72-86

Edward de Bono *Six Thinking Hats: An Essential Approach to Business Management*. (1985). Little, Brown, & Company.

Ether Gwineria Presentations on Modern methods of teaching (2022) Tbilisi at the Workshop organized within the frames of the Erasmus+ Jean Monnet Project EUStBA

Hang Shu, Xiaoqing Gu *Determining the differences between online and face-to-face student–group interactions in a blended learning course,* (2018) https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2018.05.003

Howard Gardner *The Disciplined Mind,* (1999) Penguin Books, Printed in USA

Howard Gardner *The Development and Education of the Mind* (2002) Routledge, Printed in Great Britain.

Kathi J. Lovelace, Fabian Eggers, Loren R. Dyck *I Do and I Understand: Assessing the Utility of Web-Based Management Simulations to Develop Critical Thinking Skills,* Academy of Management Learning & Education, (2016), Vol. 15, No. 1, pp. 100–121.

Lourdes Arce Espinoza, Julián Monge Nájera *How to correct teaching methods that favour plagiarism: recommendations from teachers and students in a Spanish language distance education university,* Assessment & Evaluation in Higher Education, Volume 40, 2015 (first published on-line 2014), Issue 8, pp. 1070-1078

Mike McLinden, Steve McCall, Danielle Hinton, and Annette Weston *Participation in Online Problem Based Learning: Insights from postgraduate teachers studying through open and distance education,* UK, Distance Education, Vol. 27, No. 3, (November 2006), pp. 331–353

Perkins, D. *Smart schools. Better thinking and learning for every child* (1992) New York: The FreePress

Suzy Edwards *Higher Education in the Twenty-first Century: examining the interface between graduate attributes, online and problem-based learning at Monash University* Pedagogy and Education, Vol. 14, No. 3, (2005) pp. 329-352